

DİNİ KURALLAR ÇERÇEVESİNDE HİSSE SENETLERİNİN KONUMUNA FİNANSAL BİR BAKIŞ

Muhittin ZÜGÜL*

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F. muhittin.zugul@bilecik.edu.tr

Received Date: 11.02.2020. Accepted Date: 14.03.2020

Copyright © 2020 Muhittin ZÜGÜL. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Özet

Çalışmamızın giriş bölümünde, konunun önemini göstermeye çalıştık. Bu amaçla hisse senedi yatırımlarını, sundukları avantajlarla beraber ele aldık. Toplumun belli bir kesiminin hassasiyetleri nedeniyle, konunun İslamiyet’le ilişkisine değindik.

Devamında, hisse senetlerini, sundukları kazançlar, sağladıkları hak ve yükümlülükler yanında hisse senedi yatırımlarındaki risklere yer verdik. Konunun kamusal yönü itibarıyla, genel ekonomi açısından hisse senetlerinin işlevlerini de dile getirmeye çalıştık.

Dinimizin hisse senetleriyle ilişkilendirilebilecek kurallarını İslami Finans başlığı altında temel ilkeler şeklinde ele aldık. Faiz, aldatma, kumar, haram faaliyetler ve risk ilkeleri karşısında hisse senedinin konumunu göstermeye çalıştık.

Sonuç bölümünde de hisse senetlerinin, İslami Finans ilkelerine aykırılık göstermediğine dair bulguları paylaştık. Gerek genel ekonomi ve gerek bireysel açılardan, konunun gündemde tutulması gerektiği düşüncemizi söyleyerek çalışmayı sonlandırdık.

Anahtar kelimeler: Hisse senedi, İslami Finans, İslami Finans’ın Temel İlkeleri

THE FINANCIAL PERSPECTIVE ON THE STOCK POSITION WITHIN RELIGIOUS RULES

Abstract

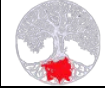
In the introduction we try to show the importance of the paper’s subject. For this we handle stock investments with their advantages. Because of religious sensitivity of a particular segment of the society we touch on the relationship of Islam with the subject.

In addition to it, we give place to the risks in the stock investments along with their gains, provided rights and obligations. Also, we try to mention the functions of the stocks in terms of general economy by public aspect.

We handle the rules of the Islamic religion that can be associated with stocks as basic principles under the title of Islamic finance. We try to show the position of the stock in relation to the principles of fardh (religious duty), deception, gambling, haram activities, and risks.

In the conclusion, we share the facts that stocks are not in contradiction with the principles of Islamic finance. At the end we emphasize the importance of keeping the paper’s subject on the agenda both in terms of the general economy and the individual aspects.

Keywords: Stock, Islamic Finance, Principles of Islamic Finance

Giriş

Ülke ekonomilerinin temel problemlerinden birisi de gerekli olan sürdürülebilir bir büyümeyi sağlamaktır. Ekonomi büyüdüğü ölçüde, refah sağlanabilecek ve aynı zamanda uluslararası itibar da kazanılacaktır.

Ekonomik büyümenin temel girdilerinden olan parasal kaynaklar, ülke ekonomisi tarafından üretilebileceği gibi, yurt dışından da bulunabiliyor. Sağlıklı büyüme açısından ülke içi kaynaklar, yurt dışı kaynaklardan daha uygun olduğu da bir gerçektir. Dışarıdan gelen kaynaklar, ülkeden çıkarken ekonomik sorunlar gündeme getirebiliyorlar.

Sağlıklı büyümeyi iç kaynaklarla finanse etmede, hisse senetleri yatırımlarına toplumun rağbet göstermesi gerekiyor. Bu konuda gelişmiş ülkelerin uygulamaları oldukça başarılı olurken, gelişmekte olan ülkeler için aynı ifadeyi kullanamıyoruz.

Borsaların piyasa değerleri itibarıyla sıralanmasında ilk iki sırayı alan Amerika'nın New York ve NASDAQ borsalarının toplam piyasa değerleri 27 trilyon Amerikan Doları ile dünya toplamının %39'una karşılık geliyor. İngiltere İtalya ortaklığıyla oluşturulan Londra Borsası Grubunun piyasa değeri 3,5 trilyon Amerikan Doları'na ulaşırken, kendisine bu sıralamada 32 sırada yer bulan Borsa İstanbul'un piyasa değeri ise 158 milyar dolarda kalıyor (TSPB, 2017: 11).

Borsalara kote olan şirketler açısından ise, ilk on borsanın şirket sayıları toplamı 30 bini geçerken, yani bir borsaya yaklaşık üç bin şirket düşerken, Borsa İstanbul'daki şirket sayısı 381 de kalıyor. Bu yönüyle de Borsa İstanbul, piyasa değerleri sıralamasından biraz daha iyi olarak, listenin 24. sırasında yer alıyor (TSPB, 2017: 12).

Bireysel açıdan bakıldığında ise, tasarrufları doğru alanlarda değerlendirmek, kişisel refaha katkı sağlayacaktır. Ülkemiz örneğinde olduğu gibi enflasyonist ortamlarda, hisse senetleri, enflasyona karşı Yeniden Değerleme uygulamalarıyla yatırımcılarını enflasyona karşı koruyabilme özelliğine sahiptirler.

Ayrıca hisse senetleri sunduğu farklı getirilerle, uzun vadede yatırımcısını kazançlı çıkarma özelliğine de sahiptir. Ülkemizde 1986-2019 dönemi itibarıyla, borsanın yıllık ortalama kazancı %27,65 le, en yakın rakibi olan hazine bonolarını üç katından fazla bir getiri sağlamış durumdadır (Atilla, 2020). Bu sonuç endeks geneli açısından olup, başarılı şirketlerde bu oranın üstüne çıkmak da mümkündür. Performansları daha düşük şirketlerde de daha düşük oranlar görülebilecektir.

Buraya kadar verdiğimiz bilgilerle, hisse senedi yatırımlarının bireysel ve toplumsal önemini göstermeye çalıştık. Uygulamada ülkemiz için istenen seviyeye gelebilmiş değiliz. Bu problemin çözümünde gerekli toplumsal katkı için, konunun yaygınlaştırılması amacıyla bu konuyu ele aldık.

Başlıkta yer dini kurallar, çalışma içerisinde İslami Finansın Temel İlkeleri halinde karşımıza çıkacaktır. İslam dini, hayatın her alanında olduğu gibi, tasarruf ve yatırım konularında da birtakım kurallara sahiptir. İslami Finansın Temel İlkeleri karşısında hisse senetlerinin durumları, her bir ilke de ayrı ayrı ele alınmaya çalışılacaktır.

Hisse Senedi

Esham, aksiyon veya pay senedi olarak da adlandırılan hisse senetleri; anonim ortaklıklarca sermaye payının temsil etmek üzere ihraç edilen kıymetli evrak olma özelliğine sahip belgelerdir. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin de hisse senedi çıkarabilmeleri mümkün olmakla birlikte, bunların halka arzları mümkün değildir. Kooperatiflerin, kıymetli evrak niteliğine sahip olmayan ortaklık senetleri çıkarabilmeleri mümkündür.

Hisse (Pay), esas sermayenin belirli sayıda, eşit nominal değerlere bölünen parçalarının ifade eder ve şirkette payı olan kimselere pay sahipliği sıfatı kazandırır.

Hisse, kıymetli evrak olan hisse senedini ifade etmekte de kullanılırsa da, asıl olan payın kendisidir. TTK'nu hissenin senede bağlanması zorunluluğu getirmemektedir. Hisse senede bağlanmadan önce de pay vardır ve bu pay senede bağlanmadan da kazanılabilir, devredilebilir ve rehin edilebilirse de, senede bağlanmak işlem hızını artırır.

Hisse senetleri anonim şirketler ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler tarafından çıkartılan ve sahiplerine ortaklık hakkı veren değerli evraklardır. Türkiye`de Sermaye Piyasası Kurulu sadece anonim şirketlerin hisse senetlerinin halka arz yoluyla satışına izin vermesi nedeniyle bu çalışmada da hisse senedi kavramı ile ifade edilen, anonim şirketlerinin hisse senetleridir (Borsa Kılavuzu; 2002:156).

Hisse senetleri, piyasalarda tahvillerden sonra menkul kıymetler içinde en çok işlem yapan finansal araçlardan biridir. Hisse senedi, menkul kıymet olarak, belli bir meblağı temsil etmektedir. “Sermayesi paylara bölünmüş Anonim Ortaklık’larda belirli sayıda birim değere bölünen sermaye, her paya ve onu temsil eden hisse senedine itibari bir değer kazandırır. Hisse senetleri ile ilgili SPK tarafından yapılan tanım da, hisse senedinin görülen ilk özelliği, ortaklık sağlayan bir kıymetli evrak olmasıdır (Tanör, 2000: 111)

Yatırımcısına birden fazla kazanç yolu sağlayarak, diğer yatırım araçlarından farklı bir özellik taşıyan hisse senedinin başlıca üç çeşit kazancı vardır (Karabıyık, 1997:19);

- 1) Temettü geliri,
- 2) Zaman içinde hisse senedinin değerinde meydana gelen artış,
- 3) Rüçhan hakkı satışından elde edilen gelir.

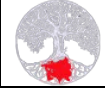
Ancak bu kazançların hiç biri garantili olmayıp tamamen şirket performansı ile bunlar elde edilebileceklerdir.

Hisse senetlerinin sağladığı haklar ve getirdiği yükümlülükler

Hisse senedi sahibinin hakları ve yükümlülükleri yeni düzenlemelerle şöyle sıralanmaktadır (Araçlar 1; 2017: 4)

Hisse senedi, şirket sermayesinin belirli bir kısmını temsil eder, sahibine her türlü ortaklık haklarında yararlanma imkânı sağlar. Yatırımcıları korumayı temel alan haklar üç alt başlıkta ele alınmaktadır.

- a) Mali Haklar: Hazırlık dönemi faizi alma hakkı, Kar payı alma hakkı, Tasfiye halinde tasfiye bakiyesine katılım hakkı, Geri alma hakkı, Bedelsiz pay alma hakkı, Yeni pay alma hakkı, Şartlı sermaye artırımında önerilmeye muhatap olma hakkı, Ortaklıktan çıkma (ayrılma) hakkı, Ortaklıktan çıkarma hakkı, Sermayenin korunmasını isteme hakkı, Ortaklığın temel yapısının korunmasını isteme hakkı,
- b) İdari Haklar: Genel kurulu toplantıya çağırma hakkı, Genel kurula davet ve katılma hakkı, Oy hakkı, Genel kurulun ertelenmesini isteme hakkı, Yönetim kurulunda temsil edilme hakkı, Bilgi alma ve inceleme hakkı, Özel denetim isteme hakkı,
- c) Dava Hakları: Butlan davası, İptal davası açma hakkı, Denkleştirme akçesinin tespiti davası açma hakkı, Hakimiyet ilişkilerine ait davalar, Organlardaki eksikliğin giderilmesi davası, Sorumluluk davaları, İbranın kaldırılması davası, Bilgi alma ve inceleme davası, Özel denetim isteme davası, Ortaklığın feshi davası, Pay sahiplerinin temsili konusunda iptal davası,

Pay sahiplerinin yukarıda verilen hakları yanında bazı yükümlülükleri de söz konusudur. Bu yükümlülükleri şöyle sıralamak mümkündür: Sermaye koyma borcu, Sermaye koyma borcu dışında esas sözleşme ile ortaklara getirilen ikincil borçlar, Sadakat borcu ve Sır saklama borcu.

Hisse Senetlerinde Riskler

Finansal literatüründe risk ise; beklenen getirinin gerçekleşen getiriden sapma olasılığı yani yatırımcının yapmış olduğu yatırımdan sağlayacağı getirinin, beklenen getiriden farklı olması olasılığıdır (Bolak, 2001:171).

Başka bir ifadeyle finansal risk, yatırımcıların yatırımlarından elde etmeyi bekledikleri getirinin yatırım yaparken kesin olarak bilinmediğini, gerçekleşecek getirinin bu beklentiden farklılık göstererek beklenen getiriden az ya da fazla gerçekleşme olasılığını, kısaca beklentiden sapmayı ifade eder.

Menkul Kıymet yatırımlarında yatırımcılar bir takım bekleyişlere, tahminlere dayanarak yatırım kararı verirler. Bir menkul kıymetin gerçek getirisi tahmini getirisinden ne kadar büyük farklılıklar, sapmalar gösteriyorsa, söz konusu menkul kıymetin riskinin o kadar yüksek olduğu söylenebilir.

Finansal piyasalarda risk, sistematik ve sistematik olmayan riskler olarak iki grupta ele alınmaktadır (Aksoy ve Tanrıöven, 2007: 33).

Sistematik risk, bütün katılımcıların grup olarak katlanmaları gereken, piyasalardaki kurumsal ve yapısal düzenlemelerden kaynaklanan ve finansal varlığın dışında ortaya çıkan ekonomik, politik ve sosyal koşulların ortaya çıkardığı ve finansal varlığın getirisini etkileyen tehlikeyi işaret eder.

Yatırımcıların gerek farklı alanlara yatırım yapmak ya da hisse senetleri arasında çeşitlendirmeye gitmek yoluyla, bu riski elimine etmeleri mümkün değildir. Başka bir deyişle, yatırımcılar açısından sistematik riskin kontrol olanağı bulunmamaktadır.

Sistematik risk kaynakları şöyle sıralanmaktadır.

- Pazar riski,
- Enflasyon riski,
- Faiz oranı riski,
- Kur riski,
- Politik riskidir.

Sistematik olmayan risk: Toplam riskin bir bölümü olan sistematik olmayan risk, firmaya ya da firmanın içinde bulunduğu sektöre ait kısımdır. Sistematik olmayan risk, firmanın kendisinden kaynaklanan ve yine firma tarafından kontrol edilebilirliği bulunan, portföy çeşitlendirilmesi ile yok edilebilen risktir. Yönetim kapasitesi, tüketici tercihleri, işçi grevleri gibi etkiler şirketlerin hisse senetlerinin getirilerinde sistematik olmayan risk unsurlarını ortaya çıkarabilir. Bu etkenler, bir endüstriyi veya bir şirketi ayrı ayrı etkilediğinden yatırımdan önce yatırım yapılması ve düşünülen sektör ve şirket tek başlarına ayrı ayrı incelenmelidir.

Sistematik olmayan risk kaynaklarına sıralama aşağıdaki şekildedir.;

- Finansal risk,
- Endüstri riski,
- Yönetim riski.

Hisse Senedinin Ekonomik İşlevleri

Sermaye Piyasası'nda fon alış verişine aracılık eden en önemli menkul kıymet olan hisse senedinin ekonomiye etkileri oldukça önemlidir. Hisse senetlerinin ekonomik işlevleri aşağıda sıralanmıştır (Kılavuz; 2002:163).

Hisse senetleri, geniş halk kitlelerinin küçük tasarruflarını büyük işletmeler içinde bir araya getirerek hızlı bir kalkınma için gerekli sermaye birikimini sağlar.

Hisse senetleri, üretim araçlarının iktisadi işletmelerin mülkiyetini geniş halk topluluklarına dağıtmak suretiyle iktisadi refahı geniş bir tabana yayarlar, daha dengeli bir gelir dağılımı sağlar.

Hisse senetleri, halkı ekonomik kararlarda az çok söz sahibi yaparak demokrasinin iktisadi yanını tamamlar.

Hisse senetleri, halkın tasarruflarına ek gelir sağlarken bunu faiz yoluyla değil enflasyona karşı dayanıklı, enflasyonla birlikte değerlenen bir yatırım yoluyla sağlar, hem yatırım hem de gelirin değerini enflasyona karşı korur.

Hisse senedi, aracıyı ortadan kaldıran bir finansman aracıdır. Bir şirket yatırım ve işletme sermayesi olarak büyük meblağlı fonlara ihtiyaç duyduğu zaman, bu fonları hisse senedi ihracından başka hangi yolla sağlasa, bunun bir aracı maliyeti vardır.

İslami Finans

İslami finans, her çeşit finansal iş ve işlemlerin İslâm hukukuna göre uygulandığı finansal bir sistemdir.

İslami finans sisteminden fon arz edenler ile fon talep edenlere aracılık yapmanın dışında daha farklı fonksiyonlar ortaya koyması beklenir. İslami finansal sistem, saklama, yatırım ve finansman fonksiyonlarının yanı sıra ticaretin ve ödemelerin kolaylaştırılması, fiyatların belirlenmesi gibi bir dizi fonksiyonu da yerine getirmesi beklenir (Ergüven, 2019; 30).

İslami Finansın Temel İlkeleri

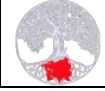
Burada yer alan temel ilkeler esasen iki farklı yapıyı göstermektedir. Bunların bir kısmı uyulması zorunlu yasaklar, bir kısmı hedefleri göstermektedir. İslami finans, temelde üç ana yasak ile faize dayalı finans endüstrisinin iş yapma usul ve ilkelerinden ayrılmaktadır. İslami finansın temel yasakları; faiz, gımar ve kumardır (Ergüven, 2019; 32).

İslami finasta yapılan işlemlerin bu temel yasaklarla beraber uyulması zorunlu ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

- Riba (Faiz) yasağı
- Ğarar (Belirsiklik) ve kumar yasağı
- Haramdan uzak durma
- Risk paylaşımı
- Varlığa dayalı finansman

Bu ilkeleri ifade eden kavramları tanımlarken, hisse senedinin bu ilkeler karşısındaki durumunu da ele almaya çalışacağız.

Riba (Faiz) Yasağı: İslami finasta temel ilkelerden biri faiz yasağıdır. Türkçe'de faiz kavramının karşılığı olan Arapça **riba** kelimesi sözlükte "fazlalık, nema, artma, çoğalma; yükseğe çıkma; (beden) serpilip gelişme" gibi anlamlara gelir. Kur'an'da riba kelimesi her iki anlamda da kullanılmıştır.

İslam Hukuku literatüründe ise riba, borç olarak verilen bir parayı veya malı belli bir süre sonunda belirli bir fazlalık ile yahut borç ilişkisinden doğan ve süresinde ödenmeyen bir alacağa ek vade tanıyıp bu süreye karşılık onu fazlalıkla geri almanın veya bu şekilde alınan fazlalığın adıdır (Özsoy: TDVİA).

Yukarda yer verdiğimiz, hisse senedi kazançları olan, temettü gelirleri, değer artışları ve rüçhan hakkı gelirlerinin faizle doğrudan ilişkilerini gösteren bir veriye literatürde rastlanmamıştır. Dolaylı olarak ise her türlü mal ve hizmet fiyatları yanında günlük ekonomik faaliyetlerin faizden etkilenebilmesi mümkündür. Kapitalist bir ekonomide, faiz geniş bir etki alanına sahiptir.

Belirsizlik (Gharar-Ğarar) ve Kumar Yasağı: Garar sözlüklerde “tehlike, kişinin bilmeden canını veya malını tehlikeye sokması” gibi anlamlara gelir. İslâm hukuku terimi olarak değişik tanımları yapılmıştır. İçlerinde en çok benimsenen Serahsî’ye ait tarifte gararın temel özelliği “mestûrû’l-âkıbe” (sonu bilinmeyen) şeklinde ifade edilmiştir.

Kur’an-ı Kerîm’de garar kelimesi yer almamakla beraber aynı kökten olan “aldatma” anlamındaki **garr** masdarı, “aldanma” manasına gelen **gurur** kelimesi, “çok aldatan” anlamında olup şeytanı nitelendiren **garur** kelimelerine rastlanır.

Fıkıh eserlerinde garar ve cehalet kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı görülür. Fakat akdin konusuyla ilgili belirsizliğin garar, bilinmezliğin ise cehalet terimiyle ifade edilmesi, bu çerçevede iç içelikler taşıyan bazı meselelerin hükümlerini belirlemede kolaylık sağlayabilir (Dönmez: TDVİA).

Kelime anlamı olarak ğarar, yapılan ticarete fiyatların belirsiz olması anlamına gelmektedir. Ticaret yapan insanların yaptıkları ticarete ilişkin sözleşmede yaptıkları ticarete ait bütün hususlar açık ve net bir şekilde yer almalıdır. Mesela bir satış sözleşmesinde malın cinsi ve fiyatı tam belirli olmalıdır. Belirsizlik içeren ticarî sözleşmeler İslâm’a uygun değildir.

İslam dininin yasakladığı temel faaliyetlerden biri olan kumar, Arapça “*kımar*” dan Türkçeye geçmiş olup en genel ifadesiyle; şans unsurunun tek başına veya bir beceriyle birlikte bir yarışmada ya da sonu belirsiz herhangi bir olayda gelir elde etmek amacıyla sonuç üzerinde bahse tutuşma şeklinde tanımlanabilir. Muhtelif dönemlere ve toplumlara göre farklı şekillerde uygulanmakla birlikte haksız kazanç niteliğini her daim taşıması ve akabinde getirdiği bireysel ve toplumsal sorunları dolayısıyla tüm dinler ve ahlak öğretileri tarafından tarih boyunca kötü addedilmiştir (Bardakoğlu: TDVİA).

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu madde 63 ve madde 128’in b fıkralarını temel alan bir dizi düzenlemeyle getirilen Bağımsız Denetim ve Kamuyu Aydınlatma uygulamalarında temel amaç hisse senedi yatırımcılarının aldatılmasının önlemektir. Bu uygulamalarla, hisse senetlerini borsaya kote etmiş şirketlerin, işlemlerinin denetim ve gözetim altına yapıp ortaya çıkan bilgilerin eş zamanlı olarak kamuya duyurulması zorunlu tutulmuştur.

Ayrıca uzun vadeli yatırım amacıyla hisse senedi alımını, kumarla ilgilendirmek pek mümkün olmasa gerekir. Yatırımcı bu sürede, hisse senediyle ilgili risklere katlanması karşılığında bir gelir beklentisindedir, bu sonuç zamanla gerçekleşecektir.

Haram Olan Faaliyet Yasağı: Haram kelimesiyle çeşitli türevleri sözlük anlamlarında Kur’an’da seksen üç yerde geçmektedir. Bunların çoğunda, ileride oluşacak terim anlamı için esas teşkil edecek şekilde Allah’ın yasak kıldığı fiillerden, dinî yasaklardan, bazı ayetlerde de kişilerin bazı fiilleri kendilerine yasak saymasından söz edilir. Bu yasaklamaya konu eylemler de haram faaliyetlerdir (Demirci: TDVİA).

Hisse senetlerini borsaya kote etmiş bütün şirketlerin, İslami çerçevede helal alanda faaliyet göstermediği bir gerçektir. Hisse senedine yatırım yapmayı düşünenler, hissesini almayı düşündüğü şirketlerin esas faaliyet alanlarını, şirketlerin web siteleri yanında ihraç izahnamelerinden öğrenerek doğru kararlar verebilirler.

Risk Paylaşımı: İslami finans sistemi içerisinde paylaşım ve ortaklık temel dayanaktır. İslâm hukukunda kazanç elde etme yolu olarak faiz yasaklanmış, bunun yanında ticaret helâl kılınmıştır. Başka bir ifadeyle bu yasaklama sayesinde emeksiz kazançla dayalı iş modeli yerine riske dayalı ticaret ve iş modelleri işaret edilmiştir (Ergüven, 2019; 37).

Bu anlamda risk paylaşımına dayalı ortaklık aslında bir kâr-zarar ortaklığıdır. Burada önceden miktarı belli bir sabit faiz yerine ekonomik faaliyet sonucunda miktarı belli olan kâr veya zarardan pay alma esası vardır.

Her türlü ekonomik faaliyette dahil olan aktörler, geleceğin belirsizliği nedeniyle bir takım risklerle karşı karşıya kalırlar. Hisse senedi, ortaklık senedi olması nedeniyle, şirketin karşılaştığı bu risklere, sahibini de ortak etmektedir.

Varlığa Dayalı Olma: İslami finansta yapılan işlemler gerçek iş ve işlemler olmalıdır. Diğer bir ifadeyle İslâmi finansta gerçek ürün, mal ve değerlere dayalı finansman modeli esastır. İslâm hukukunda para, ticareti yapılan bir meta değildir. Para bir değişim aracı olduğu için bir mal gibi alınıp satılarak üzerinden kâr elde etmek mümkün değildir.

İslâmi finans her zaman gerçek varlıklara dayanmaktadır ve İslâmi finansın temelinde emtia ticareti yer almaktadır (Ergüven, 2019; 37).

Hisse senedi reel olarak mal veya hizmet üreten şirketler tarafından ihraç edilebilmektedir. Hisse senedi sahibine bu şirketlere, dolayısıyla reel varlıklara ortak olma hakkı kazandırır. Ortada gerçek bir ekonomik aktör yoksa hisse senedi de zaten ihraç edilemeyecektir.

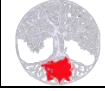
SONUÇ

Gelişmiş ülkelerde, yaygınlaşıp ekonomik büyümeye önemli katkılar sunan hisse senetleri, bu konularına hak ederek gelmiş yatırım araçlarıdır. Ülkemizde ise, hisse senetlerinin, sundukları çeşitli avantajlara rağmen, yatırım aracı olarak kullanılmalarında istenen seviyelere gelebilmiş değiliz. Beş, on yıl gibi uzun vadelerde alternatiflerine göre daha kazançlı olmalarına rağmen bu sonuç kabul edilemez.

Yatırımcılar açısından birden farklı yollarla kazanç sunabilen hisse senetleri, aynı zamanda şirket yönetiminde de oy ve söz hakları sağlayan tasarruf ve yatırım araçlarıdır. Bu haklar ve avantajlar yanında, bazı yükümlülük ve riskleri de beraberlerinde getirdiklerini de ifade ettik.

Ayrıca, genel ekonominin büyümesine katkı yapacak sermaye birikimi, dengeli gelir dağılımı, yatırımcılarını enflasyona karşı koruma ve aracısız finans yöntemi olarak, kamusal alanda da olumlu etkilere sahiptirler. Kaynak problemini çözebilen ekonomilerin uluslararası ilişkiler arenasında itibar kazanması da bir başka avantaj olarak ifade edilebilir.

Bu yatırım araçlarının İslamiyet'e uygunluğu ile ilgili sorularla karşılaşacak söz sahibi olabilecek kişilerin, soruları cevaplarken göz önünde bulundurmalarında fayda görülen noktaları kayda geçirmeye çalıştık. Bu doğrultuda, bir finansmancı bakışıyla, hisse senetlerinin, İslami Finansın Temel İlkeleri çerçevesindeki durumunu, karar aşamasındaki yatırımcılar için kullanabilecekleri verileri elimizden geldiğince oluşturduk.

KAYNAKLAR

- Aksoy ve Tanrıöven, (2007) Sermaye Piyasası Yatırım Araçları ve Analizi, Ankara.
- Altay, E. (2001). Varlık Fiyatlama Modelleri: FVFM ve AFT ve İMKB' DE Uygulaması, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Araçlar: Sermaye Piyasası Araçları I, SPL yayını Ders Kodu 1003; 2017
- Atilla, M.H. 20.01.2020 Sabah Gazetesi
- Baysa, H. (2006). Faizsiz Finans Kurumları Çalışma Yöntemlerinin İslâm Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi (Bitirme Tezi). Diyanet İşleri Başkanlığı, Akçaabat Darıca İhtisas Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Trabzon.
- Bıtırak, İ.A. (2010). Türkiye'deki Makroekonomik Verilerin Hisse Senetleri Getirileri Üzerine Etkisinin AFM ile Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Bolak, M. (2001). Sermaye Piyasası Menkul Kıymetler ve Portföy Analizi (4. Baskı), İstanbul.
- Ergüven, M. (2019) Tasarrufa Dayalı Finans Sistemi İçin İslami Finans İlkelerine Uygun Model Önerisi; Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi;
- Karabıyık, L.E. (1997). Menkul Kıymetler Borsası ve Diğer Yatırım Alternatifleri (1. Baskı), Bursa.
- Sarıkamış, C. (2000). Sermaye Pazarları, İstanbul: Alfa Yayınları.
- TDVİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi <https://www.islamansiklopedisi.org>
- TSPB, 2017 Türkiye Sermaye Piyasası 2016, İstanbul.
- Tanör, R.; Türk Sermaye Piyasası C.2, 2000, İstanbul.